

PRITARTA

Palangos miesto savivaldybės tarybos
2017 m. lapkričio 30 d. sprendimu
Nr. T2-257

PATVIRTINTA

Palangos lopšelio-darželio „Žilvinas“
direktoriaus 2017 m. gruodžio 8 d.
įsakymo Nr. V1-247
1 punktu

PALANGOS LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽILVINAS“ 2018-2020 METŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „PADĖKIME AUGTI VAIKUI“

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Oficialus pavadinimas – Palangos lopšelis-darželis „Žilvinas“, trumpasis pavadinimas – lopšelis-darželis „Žilvinas“ (toliau tekste – Mokykla). Teisinė forma – biudžetinė įstaiga. Grupė ir tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla. Adresas – Sodų g. 63, Palanga LT-00122, tel. (8 460) 43 410, el. pašto adresas darzelis@palangoszilvinas.lt, interneto svetainės adresas www.palangoszilvinas.lt.

2. Vaikai ir jų poreikiai. Lopšelyje-darželyje „Žilvinas“ ugdomi vaikai nuo vienerių iki septynerių metų. Mokykloje veikia grupės, kurias lanko normalios raidos, neįgalūs ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai. Visų jų poreikiai yra tokie patys: jausti dėmesį, patirti švelnumą, juoktis, lavinti protą, kūną ir t. t. Dauguma vaikų spontaniškai siekia tokios veiklos, kurioje jie gali pažinti, kurti, tyrinėti, eksperimentuoti, bendrauti, bendradarbiauti, išreikšti save. Šiuolaikiniai vaikai – aktyvūs, pasitikintys savimi, greitai besimokantys, mėgstantys veikti kartu su kitais vaikais realioje arba jiems asmeniškai pritaikytoje aplinkoje, žaisti įvairius tradicinius ir modernius žaidimus, kaupti patirtį kiekvienam labiausiai tinkančiu būdu. Tuo tarpu specialiųjų poreikių vaikų ugdymosi veikla, tempas, pasiekimų galimybės skiriasi nuo kitų vaikų, tad jiems reikia daugiau pedagoginės pagalbos, siekiant pažinti jų galias, atrasti tinkamus ugdymo metodus, būdus ir padėti ugdytis bei adaptuotis juos supančioje aplinkoje.

3. Šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo dėmesio centre yra vaikas ir jo ugdymasis. Puoselėjamas vaiko orumas, pripažįstama jo nuomonė, teisė rinktis, spręsti, tartis. Vaiko gerovė, visuminis ugdymas, aktyvus, patirtinis jo dalyvavimas ugdymo procese – ikimokyklinio ugdymo pagrindas. Veiksmingiausiai vaikas ugdomi aplinkoje, kurioje jis yra saugus, gerbiamas, kurioje tenkinami jo poreikiai, jis gali aktyviai mokytis ir pažinti jį supantį pasaulį veikiant praktiškai, kurioje pripažįstama, kad kiekvieno vaiko ugdymosi tempas yra individualus, todėl jų pasiekimai įvairiose srityse yra skirtingi. Atsižvelgiant į tai, ikimokyklinio ugdymo programa „Padėkime vaikui augti“ (toliau tekste – Programa) remiasi šiomis šiuolaikinio ugdymo kryptimis: humanizmo, asmenybės sklaidą skatinančia, progresyvizmu:

3.1. vadovaujantis humanistine kryptimi siekiama teigiamo vaiko savęs vertinimo, atvirumo patirčiai, mokėjimo įvardyti ir valdyti savo pojūčius, jausmus, kurti ir laikytis bendrai priimtų vertybių ir bendravimo normų, partneriškų, draugiškų pedagogo ir vaiko santykių, suteikti kuo daugiau erdvės vaiko saviraiškai, vystyti vaiko gebėjimą mokytis, rasti sau reikalingą informaciją, gebėti ją taikyti, sprendžiant problemas;

3.2. asmenybės skleidimą(si) skatinanti ugdymo kryptis įpareigoja gerai žinoti vaiko raidos ypatumus ir dėsningumus, remtis vaikų pomėgiais, poreikiais vystant jų tolesnį pažinimą, tinkamai parengti aplinką įvairių gebėjimų ir poreikių vaikams, sudaryti sąlygas augti sveikiems ir saugiams;

3.3. vadovaujantis progresyviojo ugdymo(si) kryptimi siekiama gerbti ir vertinti kiekvieno vaiko individualumą, sudaryti sąlygas dirbti savo tempu ir pagal savo jėgas, rinktis veiklos formas, organizuoti veiklą individualiai, mažose grupelėse, su visa grupe, ugdymą integruoti, mokytis dirbti komandoje.

4. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Mokykloje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogai, auklėtojai, logopedai, judesio korekcijos mokytojai, specialiojo ugdymo pedagogas, meninio ugdymo mokytojai. Mokyklos direktorius turi III vadybos kvalifikacinę kategoriją. Įstaigoje išreikšta pedagogų motyvacija profesiniam tobulėjimui, palankios sąlygos mokytis ir tobulėti, skleisti patirtį. Jie nuolat kelia savo kvalifikaciją kursuose ir seminaruose, dalijasi gerąja darbo patirtimi su miesto, respublikos pedagogais, organizuodami konferencijas, atviras veiklas, šventes, pramogas.

5. Švietimo teikėjo savitumas. Lopšelis-darželis „Žilvinas“ yra bendro tipo ikimokyklinė ugdymo įstaiga, teikianti ikimokyklinį, priešmokyklinį ir specialųjį ugdymą vaikams nuo vienerių iki septynerių metų. Mokykloje veikia dvi ikimokyklinio ugdymo grupės vaikams nuo 1,5 iki 3 metų, keturios ikimokyklinio ugdymo grupės vaikams nuo 3 iki 6 metų, dvi specialiosios mišraus amžiaus ikimokyklinio ugdymo grupės vaikams nuo 3 iki 6 (7) metų ir viena priešmokyklinio ugdymo grupė. Specialiųjų poreikių vaikams teikiama pedagoginė ir specialioji pedagoginė pagalba.

6. Lopšelio-darželio „Žilvinas“ prioritetinės veiklos kryptys: liaudies tradicijų perteikimas ir perėmimas, pagalba specialiųjų ugdymosi poreikių vaikui, neįgalių integracija, vaikų sveikatos saugojimas.

Puoselėti liaudies tradicijas ypač svarbu šiame laikmetyje, nes tai pagrindinis būdas formuoti vaiko tautinio identiteto pradmenis. Pedagogai siekia, kad etninės kultūros pagrindus vaikai perimtų kuo natūraliau kasdieniame gyvenime. Mokykloje įrengta etnokultūros seklytėlė, kurioje vaikams sudarytos sąlygos susipažinti su senovę primenančiais daiktais, protėvių buitimi, įvairiomis tradicijomis, papročiais. Čia jie klausosi įvairių auklėtojos sekamų istorijų, stebi, kaip dirba, kuria liaudies meistrai, liečia, tyrinėja, eksperimentuoja, aktyviai veikia. Kasdienėje ugdomojoje veikloje vaikai skatinami gilintis į liaudies muziką, tautosaką, tautodailę. Mokyklos kieme įrengtame vaistažolių kalnelyje jie patys augina gydomąsias žoleles, susipažįsta su liaudies medicina. Pedagogai, vykdydami įvairias projektines veiklas, organizuoja išvykas, ekskursijas, susitikimus su tautodailininkais, organizuoja vakarones su vaikų folkloro kolektyvais „Kikilis“ ir „Kitep“, pramogas, kuriose aktyviai dalyvauja visa bendruomenė. Išlaikyti glaudų sąlytį su vaikų šeimomis padeda pedagogų sukaupta didžiulė etnokultūrinio ugdymo patirtis, jų motyvacija. Visai bendruomenei ši veikla artima, nes leidžia pasireikšti teigiamoms emocijoms, patirti malonius išgyvenimus, tenkinti saviraiškos poreikį.

Lopšelis-darželis „Žilvinas“ – vienintelė ikimokyklinio ugdymo įstaiga Palangos mieste, kurioje ugdomi neįgalūs vaikai. Mokykloje sukurta tokia pedagoginės veiklos sistema, kurioje tenkinami individualūs sutrikusios raidos vaikų poreikiai. Pagalbos vaikui specialistų ir pedagogų sutelkta komandinė veikla padeda ugdytiniams įgyti reikiamų kompetencijų aktyviai veikiant jiems pritaikytoje aplinkoje. Autistiško spektro sutrikimus turintiems vaikams struktūruota grupės aplinka ir veikla. Įrengtame terapiniame namelyje mažieji nusiramina, pailsi. Judėjimo negalią turintiems vaikams sukurta erdvė, kurioje jie saugiai juda, manipuliuoja įvairiomis priemonėmis. Įrengtas liftas padeda jų mobilumui. Pojūčių lavinimo kambarėlyje vaikai lavina savo pojūčius ir, pasitelkdami dailės priemones, tenkina saviraiškos poreikius. Mokykloje įrengtos dvi judesio korekcijos salės, logopedo ir specialiojo pedagogo kabinetai. Didelis dėmesys skiriamas neįgalių vaikų integracijai. Pedagogai padeda jiems užmegzti kontaktą su bendraamžiais, organizuoja bendrus jų žaidimus, renginius. Dėka tokios veiklos neįgalūs vaikai įgyja didesnio pasitikėjimo, o sveikieji ugdomi tolerancijos kitokiam.

Vaikų sveikatos saugojimas ir stiprinimas – dar viena prioritetinė veiklos sritis. Kasdienėje veikloje vaikams taikomos įvairios patrauklios fizinės veiklos formos. Jų veiksmingumą įtakoja formų įvairovė ir konstruktyvus bendravimas bei bendradarbiavimas tarp ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir judesio korekcijos mokytojų, kurie Mokykloje dirba ne tik su tais, kuriems nustatyti judėjimo ir padėties, motorinio vystymosi ar ortopediniai sutrikimai, bet ir su silpnos sveikatos vaikais, teikia pagalbą pedagogams, tėvams sprendžiant įvairias su vaikų sveikata susijusias problemas. Organizuojami įvairūs sveikatingumo renginiai padeda propaguoti sveikos gyvensenos idėjas vaikų šeimoms, socialiniams partneriams. Pedagogai grupėse vykdo sveikatingumo projektus, dalyvauja respublikinio sveikos gyvensenos projekto „Sveikatiada“ inicijuotose veiklose, yra respublikinės ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacijos

nariai. Kiekvienais metais Mokykla aktyviai įsijungia į „Europos judriosios savaitės“ renginius, dalyvauja respublikiniuose projektuose „Ikimokyklinukų žiemos olimpiada“ ir „Lietuvos mažųjų žaidynės“, respublikinėje akcijoje „Rieda ratai rateliukai“. Atsižvelgiant į tėvelių lūkesčius, didelis dėmesys skiriamas krepšinio mokymui vaikams nuo 5 metų, važinėjimui dviračiais, paspirtukais Mokyklos kieme įrengtose aikštelėse.

7. Lopšelio-darželio „Žilvinas“ pavadinimas parinktas pagal pasakos „Eglė Žalčių karalienė“ motyvus. Joje ryškūs pajūrio regiono ypatumai, lietuviui charakteringi bruožai. Šios pasakos idėjos dažnai įsipina į ugdomąjį procesą. Mokyklos interjerą puošiantys dailininko J. Meškio, R. Puškoriaus darbai yra svarbios ugdymo priemonės diegti pagarbą šeimai, gimtajam kraštui. Vaikai skatinami gaivinti ir puoselėti žemaičių tradicijas, papročius, susietus su pajūriui būdingu gamtos ritmu, vertybinėmis nuostatomis. Vykdomi pilietinio ir tautinio ugdymo programos „Pėdinam po Palangą“, „Kaip bočeliai mūs gyveno Palangos miestely“, kurių metu vaikai, pasitelkiant patirtinį ugdymą, supažįsta su gimtuoju miestu Palanga, jos tradicijomis, papročiais, atskleidžia pajūrio krašto savitumą.

8. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Tėvai tikisi, kad jų vaikai bus ugdomi kokybiškai, Mokyklos darbuotojai laiku ir lanksčiai reaguos į šeimų lūkesčius ir nuosekliai tenkins visų poreikius. Svarbiausia, kad vaikai jaustųsi saugiai, būtų sveiki ir, aktyviai veikdami, įgytų visas kompetencijas, reikalingas sėkmingam mokymuisi mokykloje. Tėvai palankiai vertina prioritетines Mokyklos veiklos sritis, taikomus inovatyvius ugdymosi metodus, džiaugiasi estetiška, jaukia bei šilta Mokyklos aplinka, didelį susidomėjimą reiškia meninei veiklai, saviraiškos renginiams, didžiuojasi vaikų laimėjimais įvairiuose konkursuose. Jie linkę bendrauti ir bendradarbiauti su pedagogais, specialistais, domisi ugdymu, Mokyklos gyvenimu, noriai dalyvauja įvairiuose renginiuose.

9. Ikimokyklinio ugdymo programa „Padėkime augti vaikui“ atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo veiklą: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Mokyklos nuostatais ir kt.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

10. Humaniškumo – pripažįstama vaiko teisė būti kitokiam, jis gerbiamas kaip asmenybė, garantuojama jam teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį, ugdytis ramioje, saugioje aplinkoje, kurioje vaikas turi galimybes išreikšti save, parodyti savo gebėjimus, kūrybiškumą.

11. Integralumo – sudaromos sąlygos skleisti visoms vaiko prigimtiniams galioms: fiziniams, psichiniams ir dvasiniams, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.

12. Individualizavimo – visiems Mokyklą lankantiems vaikams sudaromos galimybės ugdytis pagal savo gebėjimus, poreikius, amžių, parenkant metodus, turinį, pritaikant aplinką. Nuolat stebint ir vertinant vaikų pasiekimus, atpažįstant jų poreikius, numatoma tolesnė kiekvieno iš jų ugdymosi perspektyva.

13. Prieinamumo, lankstumo – ugdymo turinio pritaikymas ar jo individualizavimas skirtingoje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje augantiems vaikams, lygių galimybių ir sąlygų sudarymas ugdytis kiekvienam: turinčiam įvairius raidos sutrikimus, augančiam socialinės atskirties šeimoje, laikinai išvykusių tėvų vaikui, kitataučiu ir kt.

14. Tautiškumo – ugdymo turinyje skatinama gaivinti ir puoselėti Žemaitijos krašto tradicijas ir papročius, susietus su pajūriui būdingu gamtos ritmu, vertybinėmis nuostatomis. Siekiama išlaikyti pusiausvyrą tarp etninio paveldo ir naujovių, suvokiant jų tarpusavio darną.

15. Tęstinumo – siekiama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikrinamas nuoseklus ugdymo tęstinumas priešmokyklinėje grupėje. Nuolat siekiama palaikyti glaudų šeimos ir įstaigos pedagogų bendradarbiavimą.

16. Konfidencialumo – garantuojama, kad informacija apie vaikų ugdymąsi, pasiekimus ir problemas būtų teikiama tik asmeniškai šeimai.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

17. Tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiaisiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

18. Uždaviniai:

18.1. plėtoti individualias vaiko fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažinti ir išreikšti save;

18.2. sudaryti sąlygas vaikui pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais bei vaikais, gebėti spręsti kasdienes problemas, suprasti savo ir kitų ketinimus, jausmus bei veiksmų pasekmes;

18.3. skatinti vaiką aktyviai dalyvauti ir kūrybiškai išreikšti save šeimos, Mokyklos ir vietos bendruomenės gyvenime;

18.4. siekti, kad vaikas mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, tyrinėtų, keltų klausimus ir ieškotų atsakymų, pasirinktų veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ką išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius;

18.5. puoselėti vaiko etnokultūrinės vertybes, išryškinant Palangos pajūrio krašto ypatumus;

18.6. tenkinti vaiko judėjimo, saugumo poreikius, plėtoti saugios ir sveikos gyvensenos įgūdžius;

18.7. kurti patrauklią, funkcionalią, saugią, vaiko poreikius atitinkančią aplinką.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

19. Ugdymo turinį pedagogas planuoja metams, savaitei orientuodamasis į vaiko ugdytinas kompetencijas: socialinę, sveikatos saugojimo, komunikavimo, pažinimo, meninę. Ugdymas individualizuojamas ir diferencijuojamas pagal vaikų poreikius, gebėjimus ir kitus ypatumus.

20. Temas ugdomajai veiklai siūlo vaikai, tėvai, pedagogai. Jos sąlyginės ir jų trukmės laikas – nebūtinai viena savaitė, laiko skiriama tiek, kiek vaikams ir pedagogams jo prireikia. Pedagogas stebi vaikų susidomėjimą kiekviena tema, reflektuoja patirtį, tariasi su vaikais. Individualiai vaiko patirčiai ir pasiekimams skiriama daugiau dėmesio nei temos vystymui. Temos gali būti:

20.1. pagal metų laikus, kalendorines šventes ar svarbius gyvenimo įvykius;

20.2. nagrinėjančios iškilusias problemas;

20.3. prevencinės, ugdančios saugią ir sveiką gyvenseną;

20.4. apie namus, supančią aplinką, miestą, Lietuvą;

20.5. įvairūs projektai.

21. Ugdymo(si) metodai ir priemonės. Pagrindinis ugdymo metodas – žaidimas. Žaidžiant ugdomi visi vaikų gebėjimai. Jis skatina vaikų pozityvias emocijas, padeda formuoti kalbiniam įgūdžiams, natūraliai sukonzentruoja dėmesį į ugdomąją veiklą. Taip pat vaikų veikloje integruojami ir kiti ugdymo būdai:

21.1. žodiniai – suteikia galimybę perduoti informaciją, natūraliai bendrauti (pasakojimas, aiškinimas, pokalbis, dialogas, pasakų sekimas, naudojimas spausdintiniais šaltiniais);

21.2. vaizdiniai – padeda formuoti vaizdinius apie supančio pasaulio objektus ir reiškinius (piešiniai, paveikslėlių analizė ir aptarimas, demonstravimas, savarankiškas stebėjimas);

21.3. praktiniai – aktyvi praktinė veikla, padedanti pažinti ir suprasti supančią aplinką (ekskursija, išvyka, pratimai žodžiu ir raštu, įvairūs vaikų rankų darbai, veikla naudojant įvairias technines priemones,);

21.4. kūrybiniai – sudaro sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų („minčių lietus“, naujų idėjų siūlymas, vaikų idėjų, sumanymų išplėtojimas, problemų sprendimas);

21.5. eksperimentiniai – sudaro sąlygas ugdytis bandant, tyrinėjant ir atrandant;

21.6. projektiniai – užtikrina ugdymo proceso įvairovę.

22. Darželio tradiciniai renginiai:

Renginys	Mėnuo	Vieta	Gebėjimai ir vertybinės nuostatos	Plėtojamos temos
Rugsėjo pirmoji	Rugsėjis	Grupė, kiemas	Suvokti save kaip bendruomenės narį, stebėti, vertinti, dalintis išpūdžiais, linksmintis kartu su draugais.	„Sveikas, darželi!“, „Sudie, vasarėlė, sveikas darželi“, „Aš saugus, kai tu šalia“, „Aš darželyje – tarp draugų“, „Mano šeima“, „Aš pats“.
Judrioji savaitė	Rugsėjis	Grupė, salė, kiemas, pušynas, pajūris	Pajusti judėjimo džiaugsmą, pasidžiaugti savo ir draugo sėkme, žaisti įvairius žaidimus, estafetes panaudojant įvairias gamtines, sportines priemones. Patirti malonių išgyvenimų prie jūros, pušyne, aktyviai judant, pažįstant aplinką, veikiant kūrybiškai.	„Aš – pajūrio vaikas, užsigrūdinęs ir sveikas“, „Rudens varžytuvės“, „Saulė, smėlis ir vanduo – nesvarbu, kad jau ruduo“, „Pušyno takeliais į sveikuolių šalį“.
Rudens gėrybės	Spalis	Grupė, kiemas, salė, parkas, sodas	Suvokti rudens požymius, grožėtis gamtos spalvomis, pažinti vaisius, daržoves, medžių lapus ir vaisius, kurti meninius darbelius, dėlioti mandalas Mokyklos kieme, keliauti po parką, sodą, atrandant rudeninius gamtos pokyčius.	„Rudenėlio spalvos“, „Rudenėli, ačiū Tau, kad spalvelių daug matau“, „Turtingas rudenėlis“, „Rudens gėrybių kraitė“, „Rudens pokštai ir stebuklai“.
Rudens vakarojimai	Lapkritis	Grupė, salė, seklytėlė	Susipažinti su lietuvių liaudies kūryba, rudens vakarojimų tradicijomis ir papročiais, pajusti ramybę ir rimties metą gamtoje.	„Duonelė ne vėju ateina“, „Gerų darbų skrynelė“, „Kloja žemę lapų šilkas“, „Šviesk, žibinte, šviesk“, „Linelis – mano brolelis“.
Renginys neįgaliųjų dienai paminėti	Gruodis	Salė	Žaisti, bendrauti, dalyvauti renginyje kartu su neįgaliais vaikais, pastebėti, kam reikia pagalbos ir globos, atjausti ir pratintis šiltus jausmus išsakyti švelniai, maloniai, paguodžiančiai.	„Aš ir tu – viską galime kartu“, „Visiems po saule skirta vietos“, „Šilti jausmai baltais žodeliais sninga“.
Adventiniai vakarojimai	Gruodis	Salė, seklytėlė	Vakaroti kartu su tėveliais, kurti darbelius (šiaudinius žaislus eglutei, adventinį vainiką), žaisti tradicinius advento žaidimus, pajusti	„Atbėg elnias devyniaragis“, „Uždekime advento žvakele“.

			kalėdinių švenčių laukimo nuotaiką.	
Kalėdiniai renginiai	Gruodis	Salė	Aktyviai dalyvauti ruošiantis šventei, puošti aplinką, kurti meninius darbelius, išreikšti save šventėje, linksmintis kartu su savo draugais, tėveliais, patirti malonių išgyvenimų susitikimuose su Kalėdų seneliu.	„Laukiame Kalėdų“, „Paslaptinga naktis“, „Sukimės visi kartu su Kalėdų seneliu“, „Žiemos kūryba“.
Atsisveikinimo su eglute šventė	Sausis	Grupė, salė, kiemas	Dar kartą pasilinksminti su savo draugais šalia kalėdinės eglutės, išsakyti palinkėjimus, atsisveikinant su ja, suvokti jog tai – kalėdinių švenčių pabaigos laikas.	„Iki pasimatymo, eglute!“.
Užgavėnių šėlsmas	Vasaris	Grupė, kiemas	Gaminti Užgavėnių kaukes, laukti šventės ir jai pasiruošti, kurti džiaugsmingą nuotaiką, linksmintis šokant, dainuojant, žaidžiant, keliaujant po darželį.	„Garsiai šaukim ir trepsėkim, ir tą žiemą nugalėkim“, „Kepė močia blynus“, „Žiema, bėk iš kiemo“.
Vasario 16-osios paminėjimo renginys	Vasaris	Salė	Stebėti ir suprasti Lietuvos grožį, išreikšti meilę Lietuvai ir jos žmonėms deklamuojant eilėraščius konkurse, savo kūrybiniais darbais papuošti Mokyklos koridorius.	„Čia Palanga – čia aš gyvenu“, „Namai namučiai“, „Liejas žodžiai iš širdelės Lietuvos šalelėj“.
Darželio gimtadienis	Vasaris	Grupė, salė, miesto viešosios bibliotekos vaikų literatūros skyrius	Ruoštis šventei, kuriant dekoracijas, dovanas, palinkėjimus, vaišes, linksmintis kartu su draugais, meninių priemonių pagalba pristatyti savo darželį kitų įstaigų vaikams.	„Su gimtadieniu, darželi“, „Aš myliu Tave, darželi“, „Darželio lobyną pravėrus“.
Kaziuko mugė	Kovas	Salė	Susipažinti su žemaitiškomis Kaziuko mugės tradicijomis, prekiauti savo pagamintais darbais mugėje, dainuoti lietuvių liaudies dainas, šokti liaudies šokius bei žaisti kalbinius žaidimus.	„Kas pėrks, kas pardous, kas už dyką atidous“.
Koncertas, skirtas Kovo 11-ajai paminėti	Kovas	Salė	Išreikšti meilę gimtajam kraštui dainuojant, šokant, deklamuojant, linksmintis kartu su tėveliais.	„Mano tėvynė – Lietuva gintarinė“.
Velykiniai	Balandis	Salė,	Laukti šventės, kurti	„Rid rid rid margi

renginiai		seklytėlė, grupė, kiemas	vaidinimus kartu su tėveliais, išgyventi šv. Velykų džiaugsmą ridenant margučius Mokyklos kieme, kuriant velykines dekoracijas, kūrybinius darbelius, dalintis šv. Velykų šeimoje tradicijomis.	margučiai“, „Margučių kraitelė“, „Velykiniai margumynai“.
Priešmokyklinukų išleistuvės	Gegužė	Salė, kiemas, įvairios pramoginės, edukacinės vietovės	Kurti dovanėles, kvietimus, linksmintis kartu su draugais bei tėveliais šokant, dainuojant, dalyvaujant pramoginėje – edukacinėje išvykoje.	„Lik sveikas, darželi“.
Šventė, skirta Tarptautinei vaikų gynimo dienai paminėti	Gegužė	Salė	Išradingai ruošti šventei: kurti dekoracijas, pasirodymų kostiumus, parodyti tėveliams, ką vaikai išmoko per metus, išreikšti save įvairiomis meninėmis formomis.	„Vaikyste, nusijuok!“.

23. Ikimokyklinio amžiaus (1-3 metų) vaikų ugdymo turinys:

Sritis	Vaiko veikla	Vaiko veiklos gebėjimų ir nuostatų apraiškos
SOCIALINĖ KOMPETENCIJA		
Emocijų suvokimas ir raiška	Atpažįsta savo jausmus ir gali pasakyti, kad jis linksmas, liūdnas arba piktas.	Geba atpažinti kai kuriuos savo jausmus, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir jausmų pavadinimus.
	Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, pykčio, liūdesio emocijų išraiškas. Dažniausiai pasitraukia šalin nuo pikto žmogaus, liūdną draugą paglosto, duoda jam žaislą arba šypsosi, kai kitas yra linksmas. Nuščiūva, kai kažkas šalia garsiai išsigąsta. Stebi paveikslėlius, paženkliną savo nuotaiką parinkdamas, kuriame vaizduojamas linksmas, rimtas, liūdnas veidelis.	Geba pastebėti kitų žmonių emocijas, atpažinti aiškiausiai reiškiamas ir į jas skirtingai reaguoja.
Savireguliacija ir savikontrolė	Noriai sėdasi prie stalo atėjus pietų metui. Ramiai sutinka eiti miegoti. Gali ir prieštarauti, sakydamas „ne“.	Dažniausiai yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Ekspresyviai reiškia savo norus.
	Pasitraukia iš žaidimo, kai negauna norimo žaislo. Atsisako dalytis žaislu, laikosi jo įsitvėręs, gali rėkti, skųstis auklėtojui ir kt. Jei auklėtoja	Geba reguliuoti savo elgesį. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus.

	<p>nori padėti, sako „aš pats“.</p> <p>Klauso paprastų nurodymų (nenori eiti į patalpą ar iš jos, bet paprašytas duoti ranką sutinka būti vedamas), dažniau supranta, kokio elgesio iš jo tikimasi (pasiūlius eiti į lauką, aunasi, rengiasi). Suaugusiojo paprašytas bando atsiprašyti, susitaikyti su kitu. Bando suprasti, kodėl svarbi viena ar kita elgesio taisyklė.</p> <p>Įvairios veiklos metu susipažįsta su aplinkoje pasitaikančiais pavojais.</p>	<p>Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.</p> <p>Geba suprasti apie elementariausią savisaugą (nelipti aukštai, neliesti aštrių daiktų).</p>
Savivoka ir savigarba	<p>Kalba pirmuoju asmeniu: „aš“, „mano“. Pavadinus vardu, atsiliepia, pasako savo vardą, parodo į save pirštu. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Atpažįsta save veidrodyje, piešia save, vedžiodamas pirštuku pagrindines kūno dalis: galvą, pilvą, rankas, kojas. Pavadina 5–6 kūno dalis. Savo žaislus, drabužius, kitus daiktus deda į savo spintelę.</p> <p>Prašo, kad auklėtoja stebėtų, ką jis daro, kaip dainuoja, šoka, deklamuoja. Džiaugiasi, jei jam ploja. Rodo savo žaislus, darbelius.</p> <p>Atpažįsta savo šeimos narius nuotraukose (mamą, tėtį, sesę, brolių, senelę, šuniuką, katyte).</p>	<p>Geba suvokti save kaip asmenį. Žino savo vardą, atpažįsta save, savo daiktus.</p> <p>Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti.</p> <p>Suvokia savo šeimą.</p>
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	<p>Apžiūrinėja aplinką, vaikus, bėgioja po kiemą, tačiau auklėtojos neišleidžia iš akių.</p> <p>Pasidalina paprašytu daiktu ar daiktais su kitais. Pasirenka žaidimą, draugą žaidimui kartu. Mėgdžioja kito veiksmus arba kartu atlieka veiksmus. Pasiūlo žaislą draugui.</p> <p>Žaisdamas imituoja suaugusiųjų veiksmus, pasirenka mamos, gydytojo, auklėtojos, vairuotojo, kirpėjos ir kt. vaidmenis. Mėgdžiodamas auklėtoją pasisveikina, atsisveikina, sako „ačiū“, „prašau“. Stebėdamas auklėtoją, imituoja jos elgesį ir veiksmų eiliškumą: tvarko žaislus, plauna rankas, ieško savo rankšluosčio, savo vietos prie stalo, savo spintelės, žino savo lovytę.</p> <p>Aktyviai tyrinėja savo aplinką.</p>	<p>Drąsiau veikia, išbando ką nors nauja, kai šalia yra auklėtoja.</p> <p>Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam ištraukia į kito vaiko žaidimą.</p> <p>Žaidimuose savaip mėgdžioja suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas.</p> <p>Nuolat ką nors veikia, žaidžia, juda.</p>

	Apsikabina ir nešioja lėlę ar kitą minkštą žaislą. Šoka, niūniuoja klausydamas muzikos, dainelių, pasakėlių. Stebi kitus vaikus, bando prisijungti prie žaidimo. Susiranda sau patinkančią veiklą.	
SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA		
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Savarankiškai valgo ir geria. Pradedą naudoti stalo įrankius.	Geba savarankiškai pavalgyti, taisyklingai laiko šaukštą, geria iš puoduko, laikant jį viena ranka, pristumia kėdutę prie stalo, padėkoja, naudojami servetėle.
	Plaunasi rankas, veidą, mokosi naudoti muilą, šukas.	Geba naudotis higienos reikmėmis: muilu, rankšluosčiu, šukomis. Suaugusių pagalba atsiraitoja rankoves, geba savarankiškai nusišluostyti, pakabina rankšluostį į vietą.
	Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia.	Dalinai geba apsivilkti, nusivilkti, atsegtus drabužius. Bando sagstyti sagas, aunasi batus, apsimauna kepurę, velkasi striukę.
	Vardija kūno dalis, jas rodo, žiūri paveikslėlius ir aptaria žmonių išvaizdą, išsiaiškina žmonių panašumus ir skirtumus, pratina naudotis servetėle, kosėdamas ir čiaudėdamas prisidengti burną nosine, vartoja žodžius „aš pats“.	Geba papasakoti apie kūno sandarą, pasirūpina savo asmens higiena.
Fizinis aktyvumas. Stambioji motorika	Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją. Laikomas už rankos šokinėja abiem kojomis, ant vienos kojos, paskui ant kitos.	Geba būti aktyvus: eiti, bėgti, šuoliuoti, ridenti, mesti, šliaužti, laiptuoti, išlaikyti pusiausvyrą.
	Juda nesusidurdamas su kitu vaiku, reaguoja į garsinį signalą, keičia judesių tempą, kryptį, pobūdį pagal žodį, muziką, signalą, atlieka veiksmus su sporto inventoriu, susitvarko priemones, judesiais improvizuoja gamtos reiškinius, žmonių darbus, gyvūnus, augalus, derina savo judesius su bendraamžiais.	Geba orientuotis erdvėje, reaguoti į signalus, keisti judėjimo kryptį, atlikti judesius su daiktai, judesiais pavaizduoti veiksmus ir reiškinius.
	Geba mesti kamuolį į toli, aukšty, n	Geba ridenti, mesti, gaudyti, spirti

	į grindis, draugui ir jį sugauti. Ridenti kamuolį vienas kitam, jį sulaikyti iš įvairių padėčių: sėdint, pritūpus. Mesti kamuolį į krepšį, lanką ir įvairius horizontalius taikinius. Mėtyti akmenukus, kankorėžius ir kt. nurodyta kryptimi.	kamuolį įvairios veiklos metu.
	Važinėjasi triratuku, paspirtuku.	Geba važinėti triratuku, paspirtuku įvairiomis kryptimis, apvažiuoti kliūtis, nuvažiuoti iki nurodytos vietos.
	Važinėjasi rogutėmis.	Geba tempti rogutes už virvutės, jas stumti. Geba važinėti žaislus, nusileisti nuo nedidelio kalnelio.
	Laikosi nesudėtingų žaidimų taisyklių, atlieka įvairius judesius. Kas rytą atlieka rytinę mankštą. Atlieka bendrojo lavinimo pratimus pagal siužetą ir su įvairiomis priemonėmis. Gali judėti tyliai arba garsiai, išreikšti savo emocijas įvairiais būdais ir įvairiomis priemonėmis.	Geba įvairios veiklos metu žaisti ramius ir judrius žaidimus.
Fizinis aktyvumas. Smulkioji motorika	Konstruoja, veria ant virvutės sagas, įkerpa popieriaus kraštą, įmeta kaštoną, gilę į dėžutę, kurioje padaryta tinkamo dydžio anga. Pastato 5–6 kubų bokštą. Ridendamas ar mesdamas kamuolį vaikas taiko į kėglius, išdėliotus ant žemės, vartelius. Vedžioja labirintą pieštuku arba piršteliu.	Geriau derina akies–rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.
KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA		
Sakytinė kalba	Stebi kalbantįjį, jo veido išraišką. Supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. Paprašytas apkabinti – apkabina, paliesti – paliečia, atnešti – atneša, paklaustas, kur yra daiktas, parodo paveikslėlyje.	Geba rodyti susidomėjimą kalba, suvokti nesudėtingus nurodymus, klausimus, paaiškinimus.
	Klausosi pasakojimų apie kitus vaikus, artimiausios aplinkos gyvūnelius, vaikams skirtų televizijos laidų veikėjus. Klausosi tekstų skaitomų garsiai arba tyliai, greitai arba lėtai, įvairia intonacija.	Klausosi kūrinėlių ir pasakojimų apie tai, kas jam pažįstama ir artima. Klausosi naujų žodžių.
	Daiktus, veiksmus ir būsenas vadina tikraisiais pavadinimais (pvz., ne „au au“, o „šuo“), skiria	Geba pavadinti artimiausios aplinkos daiktus, veiksmus, jų savybes, reiškinius.

	<p>ir pavadina įvairaus amžiaus ir lyties žmones, daiktus, esančius kambaryje ir lauke, transporto priemones, paukščius ir gyvūnus, augalus, žmonių ir gyvūnų veiksmus. Vartoja mandagumo žodelius.</p>	
	<p>Pasakoja apie save, savo norus, rūpesčius, išgyvenimus, šeimos narius. Vartoja įvardžius,rieveiksmius (čia, ten), būdvardžius (didelis, mažas, skanus, linksmas ir t.t.). Sudarytose situacijose kalba dialogine kalba. Kalba apie tai, ką išgirdo, atsakinėja į pateiktus klausimus, deklamuoja neilgus eilėraščius, užbaigia žinomas pasakas.</p>	<p>Geba dalyvauti pokalbyje, kalba 3-4 žodžių sakiniais.</p>
	<p>Atlieka kalbines užduotis atsakant į klausimus: „Koks?“ „Kodėl?“ „Kur?“ „Kaip?“, nusako aplinkos reiškinių savybes, ieško įvykių priežasčių ir pasekmių, pasakoja apie tai, kas vyksta ar vyko aplink vaiką.</p>	<p>Derina žodžius pagal giminę, skaičių, linksnį.</p>
Rašytinė kalba	<p>Atsineša knygą, prašo paskaityti, įvardija iliustracijose pavaizduotus veikėjus. Sieja paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Įvairiomis rašymo priemonėmis brauko vertikalias ir horizontalias linijas. Bando keverzonėmis reikšti savo mintis.</p>	<p>Geba domėtis tekstu ir iliustracijomis, pats piešia ir rašo.</p>
	<p>Skiria grupėje esančius simbolinius ženklus: įvairius žaidimų kampelius, patalpas žyminčius ženklus.</p>	<p>Pradedą pažinti aplinkoje esančius simbolius.</p>
PAŽINIMO KOMPETENCIJA		
Aplinkos pažinimas	<p>Kalbėdami taisyklingai pavadina kai kuriuos dažniau sutinkamus augalus ar gyvūnus, jų kūno dalis. Klausinėja, kaip prižiūrėti augalus, gyvūnus, ką jie mėgsta, kodėl. Atkreipia dėmesį į nematytus daiktus, klausinėja, kaip vadinasi, kas tai yra, ar galima pasiimti ir pan. Pasako, kai šalta ar šilta.</p>	<p>Domisi aplinka, orientuojasi joje. Geba atpažinti ir pavadinti vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais, skirti atskirus gamtos reiškinius.</p>
	<p>Stebi ir nusako, koks yra oras: lyja, sninga, šviečia saulė ir t.t.</p>	<p>Geba nusakyti, koks oras. Dalinai geba nusakyti būdingiausias metų laikų požymius.</p>
	<p>Grožinės literatūros ir muzikinių</p>	<p>Geba atpažinti ir pavadinti daržoves,</p>

	<p>kūrinėlių pagalba susipažįsta su daržovėmis, vaisiais. Aiškinasi, kokius produktus mėgsta vaikai, aptaria, ką sveika ir ką nesveika valgyti.</p> <p>Džiaugiasi pamatęs savo pažįstamą aplinką (darželį, namą, kuriame gyvena). Orientuojasi grupės erdvėje, žino kur išdėlioti įvairūs daiktai, žaislai, patys juos suranda, pasiima, padeda. Žino ir parodo, kur yra rūbinė, prausykla, miegamasis, salė, laukas. Žino ir parodo lauke savo žaidimų aikštelę, žino, kur mašinos važiuoja. Pasakoja, kas yra jo namuose: žaislai, mašina, kompiuteris ir kt., kokie kambariai yra: vonia, tualetas, kur miega mama, tėtė, sesutė brolis.</p>	<p>vaisius. Žino, kad sveika valgyti daug vaisių ir daržovių. Vertina maistą pagal turimus įpročius.</p> <p>Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje.</p>
Skaičiavimas ir matavimas	<p>Pasako, kiek turi metų. Ima, deda daiktus po vieną, sudėlioja juos į dvi, tris krūveles. Žino, kurioje krūvelėje daug daiktų, kurioje vienas. Žaislus, daiktus sudėlioja, surikiuoja į eilę (pvz., iš kėdučių sustato traukinuką).</p>	<p>Geba skaičiuoti: vienas, du, trys, daug. Skiria daug – mažai. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.</p>
	<p>Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios), dydžio, formos daiktus. Rūšiuoja daiktus pagal vieną kurią nors savybę. Parodo, kurie du iš 4–5 paveikslukų yra tokie patys. Dviejuose paveikslėliuose randa 3–4 slypinčius skirtumus. Dėlioja nesudėtingas dėlionės. Varto knygeles, kuriose pavaizduoti objektai leidžia samprotauti apie dydžius, formas, spalvas. Visaip eksperimentuoja su spalvomis, dydžiais ir formomis.</p>	<p>Geba tapatinti daiktus pagal formą, dydį, spalvą. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi – skirtingi ir pan.</p>
Tyrinėjimas ir problemų sprendimas	<p>Tyrinėja viską, kas yra aplinkui. Skaičiuoja, dėlioja tam tikra tvarka daiktus. Išardo, bando pažiūrėti, kas daikto viduje, vėl sudeda. Lipdo plastilinu, pilsto vandenį į buteliukus, po to vėl supila į didelį indą. Žaidžia slėpynėmis.</p>	<p>Geba įvairiais būdais tyrinėti daiktus, medžiagas, domisi, kas tai yra, kaip ir kodėl veikia, vyksta.</p>
	<p>Daug kartų bando pastatyti aukštą bokštą iš kaladėlių, sugauti jam metamą kamuolį. Nepavykus, bando dar ir dar kartą, veiksmi tampa vis atsargesni.</p>	<p>Geba drąsiai imtis sudėtingos veiklos, stebi savo veiksmų pasekmes, nepavykus, prašo pagalbos arba meta veiklą.</p>

MENINĖ KOMPETENCIJA		
Muzika, šokis	Muzikos klauso aktyviai: judinant, sūpuojant, kaupia muzikinius įspūdžius, „atranda“ garso savybes (ilgumą, aukštumą, stiprumą, tembrą), balsu reiškia įvairius garsus, bando padainuoti bent vieną ar kelis garsus iš eilės, muzikuodamas mėgsta kartoti daug kartų tą patį kūrinėlį įvairiai varijuodamas, per muziką išgyvena nuotaiką, groja vaikiškais muzikiniais žaislais.	Geba klausyti įvairios muzikos įrašų, mėgdžioti gamtos garsus, išreikšti juos intonacija, judesiu, pamėgdžioti muzikos garsumo, aukščio, tembro ir kitus pokyčius, balsu išreikšti įvairius garsus, atlikti judesius pagal muziką, groti muzikiniais žaislais.
	Reaguoja į muzikos nuotaiką: linksma, liūdna, lėta, skambi, apibūdina savais žodžiais: lėlytė – šoka, verkia, meškiukas – eina, trepsi ir t.t.	Geba reaguoti į muzikos nuotaiką.
	Dainuoja paprastas, nesudėtingas, trumpas daineles, palydėdamas jas judesiais.	Geba dainuoti trumpas, nesudėtingas daineles, daug kartų kartu su auklėtoja.
	Klausosi muzikinių žaislų skambėjimo (barškučio, būgnelio, varpelio ir t.t.), juos atpažįsta. Groja vaikiškais muzikiniais žaislais.	Geba klausyti muzikinių žaislų skambėjimo, geba groti barškučiais, būgneliais, švilpynėmis.
	Šliaužia kaip gyvatė, ropoja kaip šuniukas, katytė, šokinėja kaip kiškis ir pan. Šiuos judesius sujungia į tam tikrą seką. Šoka pagal lėtą, greitą muziką. Demonstruoja savo šoki draugams.	Geba mėgdžioti gyvūnų, augalų judesius, šokti spontaniškai.
Žaidimai ir vaidyba	Žaisdamas vaizduoja, kaip mama, tėtis, vaikas važiuoja automobiliu, išlipa, ieško gedimo, remontuoja ir pan. Mėgdžioja šeimos narių kalbą. Muzikiniuose rateliuose įsijaučia į veikėjus, siužetą, kurį vaizduoja judesiais.	Geba daiktu ar žaislu atlikti matytus veiksmus ir įvairiai intonuojant kalbėti apie tai, ką daro. Žaidžia muzikinius ratelius.
Vizualinė raiška	Brūkšniuoja, baksnoja pieštuku per visą lapą, tapo guaše pamirkytu pirštuku, teta dažus teptuku, pasakoja, ką „nupiešė“, minko, volioja lipdymo medžiagą.	Geba išreikšti save įvairiomis meninės veiklos priemonėmis ir medžiagomis, tapyti, minkyti, volioti lipdymo medžiagas.
	Plėšo iš balto, spalvoto popieriaus atsitiktines formas, bando klijuoti paruoštas formas, laisvai eksperimentuoja pateiktais štampeliais (bulvės, morkos, kempinės ir kt.).	Geba konstruoti iš popieriaus ir atsitiktinių medžiagų, kirpti žirkėmis, plėšyti, klijuoti, štampuoti.
	Susipažįsta su piešimo priemonėmis, pratinasi orientuotis	Geba piešti, tapyti, vaizduoti įvairius ženklus: taškelius, brūkšnelius,

	popieriaus lape: piešia lapo viduryje, braižo spindulius į visas puses, susikertančias, vertikalias. Piešia taškelius, brūkšnelius, horizontalias linijas, didelius ir mažus apskritimus, vaizduoja nesudėtingos formos daiktus, reiškinius – saulutę, dangų, pievą, sviedinuką ir kt. Teplioja, piešia atskiras kūno dalis: katinėliui ūsus, pėdutes ir t.t.	apskritimus, linijas ir t.t. Bando uždažyti plokštumos dalis. Geba naudotis pieštukais, flomasteriais, vaško kreidelėmis, teptukais, guašo dažais, akvarele.
--	---	--

24. Ikimokyklinio amžiaus (3-6 metų) vaikų ugdymo turinys:

Sritis	Vaiko veiklos gairės	Esminės nuostatos ir gebėjimai
SOCIALINĖ KOMPETENCIJA		
Emocijų suvokimas ir raiška	Pasako, kokia jo nuotaika, ją pažymi simboliniu ženklu. Tėvams pasakoja apie savo nuotaikas per dieną. Paskatintas samprotauja, kas pradžiugino, kas nuliūdino ar papiktino, kodėl?	Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis.
	Draugiškai pakviečia kitą žaisti kartu, jei šis atrodo draugiškai nusiteikęs. Praneša auklėtojai, jei kitas vaikas liūdi ar jam reikia pagalbos. Diskutuoja, kaip jaučiasi jų draugai, artimieji, kas gali juos pradžiuginti, kaip galima juos paguosti.	Iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.
Savireguliacija ir savikontrolė	Sprendžia problemines situacijas, pasako, ką jaučia, ką galvoja, įveikia savo neigiamus bruožus. Bando taikiai spręsti konfliktus. Siekdamas nusiraminti, bibliotekėlėje varto knygeles, piešia, guodžiasi auklėtojai.	Geba įvardinti kai kurias būsenas, suvokti, kad jo veiksmai turi pasekmes ir mokytis nustatyti ribas, įveikti patiriamus sunkumus. Pats taiko įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus.
	Nustato taisykles ir išbando ar jos tinkamos gyvenimui grupėje reguliuoti. Kuria kartu su kitais tam tikrus susitarimus, paaiškina, kodėl jų reikia laikytis.	Supranta susitarimų, taisyklių prasmę, dažniausiai jų laikosi.
Savivoka ir savigarba	Vaikai žaisdami, bendraudami su bendraamžiais ir suaugusiais pasakoja apie save, savo gyvenamą vietą. Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. Nupiešia save ir pakomentuoja, kaip atrodo, ką turi, ką veikia, pasako ką nors apie šeimą, bendruomenę, Tėvynę.	Geba pasakyti savo namų adresą, nupasakoja, kaip atrodo jo namai kambarys, kelintame aukšte gyvena. Geba pasakyti savo vardą, pavardę, kiek jam metų, suvokia, kad žmonės turi vardus, pavardes, skiriasi savo amžiumi. Geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę.

	Samprotauja apie save, savo pomėgius, veiklą: „Kas? Kada? Ką? Kur? Kaip? Su kuo?“.	
	Vardija artimiausių miestų, kaimų, upių vardus, dalyvauja šventėse, intuityviai suvokia švenčių prasmę.	Geba pažinti gimtąjį miestą, gimtinės gamtą, domėtis tradicinėmis miesto šventėmis, lietuviškomis tradicijomis, papročiais. Suvokia, kad Palanga yra prie Baltijos jūros.
	Vardija savo šeimos narių vardus, jų darbus ir pareigas, nusako kai kurias šeimos narių savybes (aukštas, žemas ir pan.), pasakoja šeimos istoriją, sudaro šeimos medį.	Geba išreikšti pagarbą šeimai, mamai, tėčiui, švęsti šeimos šventes.
Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais	Pasako, kuris vaikas yra jo draugas. Pokalbiuose diskutuoja apie draugystę, tinkamus poelgius bei santykius su kitais, kas padeda visiems pasijusti laimingesniems. Tariasi, diskutuoja su vaikais ir suaugusiaisiais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl.	Nusiteikęs geranoriškai, mandagiai bendrauti ir bendradarbiauti su vaikais ir suaugusiais.
	Prašo pagalbos iškilus sunkumams, sprendžia su veikla susijusias problemas (nepavykęs darbelis), priima kitų pasiūlymus žaidybinėje veikloje, išiklauso į auklėtojo patarimus, panaudoja savo turimą patirtį. Išsako savo nuomonę visais aktualiais gyvenimo grupėje klausimais.	Geba laikytis savo ir gerbti kitų nuomonę, domėtis ir perimti naują informaciją, išmėginti naujus ugdymo(si) būdus.
	Vaikas pasako, kad nepažįstamas suaugęs žmogus gali būti negeras: gali ką nors pavogti, kur nors nusivežti vaiką, ką nors blogo jam padaryti. Pamokytas vaikas pasako, kad pasiklydęs pagalbos kreiptųsi į policininką, pardavėją ar kitą žmogų. Aiškinasi bendravimo su nepažįstamais žmonėmis taisykles ir galimus pavojus.	Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis.
SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA		
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Žino, kaip reikia rengtis šiltu ir šaltu oru. Stengiasi būti tvarkingas. Prausiasi, tvarkosi. Išsiaiškina, kad rūpinimasis asmens higiena, tinkama apranga apsaugo nuo ligų.	Geba tvarkingai valgyti, savarankiškai rengtis, praustis, šluostytis, tvarkytis žaislus, veiklos vietą.
	Suvokia, jog maistas reikalingas tam,	Geba paaiškinti, kam reikalingas

	<p>kad augtume, būtume sveiki. Įvardija maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, kurių vartojimą reikėtų riboti. Pasakoja, ką jie dažniausiai valgo pusryčiams, pietums ir vakarienei, diskutuoja, kurie iš jų vartojamų produktų, patiekalų yra naudingiausi jų sveikatai. Rūšiuoja maisto produktų poveikslėlius į naudingus ir vengtinus. Pjausto daržoves, vaisius, gamina salotas.</p>	<p>maistas, koks maistas yra sveikas.</p>
	<p>Noriai dalyvauja bendruose žaidimuose, geranoriškai priima bendraamžius, jaučia savo asmeninę erdvę, laikosi saugaus atstumo žaidžiant, vertina savo ir kitų veiksmus, siekia bendro tikslo, domisi įvairia informacija, ją įsimena, pritaiko gyvenime, pasako savo vardą, pavardę, adresą, tėvų darbo vietas, telefono numerius, pažįsta kelio ženklus, atsargus gatvėje, mokosi elgesio su svetimais žmonėmis. Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais: peiliu, žirkklėmis, vinimi. Atsargiai kala vinis į lentą, siuva, siuvinėja, dygsniuoja.</p>	<p>Geba greitai ir lanksčiai orientuotis naujoje aplinkoje, jausti šalia esantį, būti atsakingam už savo ir kitų saugumą, savo veiksmus, kreiptis pagalbos, pateikti informaciją apie save, šeimą, darželį ir kt., saugiai elgtis gatvėje, buityje, būti atsargus su svetimais žmonėmis.</p>
	<p>Turi elementarų supratimą, kaip taisyklingai sėdėti, išlaikyti taisyklingą laikyseną, pasirenka patologiją padėti žaidžiant ir kitoje veikloje, kontroliuoja savo judesius, veiksmus ir elgesį.</p>	<p>Geba kontroliuoti savo kūno laikyseną stovint, sėdint, reaguoti į įvairius signalus žaidybinėje situacijoje.</p>
Fizinis aktyvumas. Stambioji motorika	<p>Tobulina ir mokosi naujų motorikos lavinimo pratimų, naudoja sporto reikmenis, išbando naujus judėjimo būdus, vertina savo fizines jėgas, lygina su kitų vaikų gebėjimais.</p>	<p>Geba ugdytis judesių kultūrą ir fizines galias, savarankiškai mankštintis su įvairiu sportiniu inventoriumi, pažinti savo kūną ir fizines galimybes.</p>
	<p>Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. Bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. Laipioja lauko įrenginiais. Spiria kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių. Iš įvairių padėčių meta</p>	<p>Geba pakankamai taisyklingai atlikti pagrindinius ėjimo, bėgimo, šuolių, mėtymo, laipiojimo, pusiausvyros judesius.</p>

	<p>kamuolį į taikinį, tiksliau gaudo, mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis. Važiuoja dviračiu, žaidžia „Klases“, šokinėja per šokdynę, gumą.</p>	
	<p>Noriai žaidžia judriuosius ir sportinius žaidimus, žaidžia atsargiai, saugo save ir draugus, savarankiškai randa išeitį iš įvairių žaidybinių situacijų, siekia būti pirmas, stengiasi laimėti, lenktyniauja, domisi sportiniais žaidimais, žino sportinių žaidimų taisykles ir jų laikosi.</p>	<p>Geba žaisti įvairius žaidimus, praktikuoti garbingą rungtyniavimą, geranorišką lenktyniavimą.</p>
<p>Fizinis aktyvumas. Smulkioji motorika</p>	<p>Taisyklingai laiko pieštuką. Piešia ar rašo pieštuku, veria ant virvelės smulkius daiktus, (už)riša kilpas, sega segtukus, savarankiškai įveria siūlą, dygsniuoja. Kerpa įvairias formas taisyklingai naudodamasis žirkklėmis. Atlieka gana sudėtingas pirštų mankšteles.</p>	<p>Geba vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau atlikti rankos ir pirštų judesius.</p>
<p>KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA</p>		
<p>Sakytinė kalba</p>	<p>Užmezga kontaktą su suaugusiu (paprasto informacijos), kitu vaiku (pasiūlo ką nors veikti kartu), naudoja kitus kontaktų užmezgimo būdus (judesius, veiksmus), stengiasi būti mandagus (pasisveikina, atsisveikina, paprašo, padėkoja), pats pradeda pokalbį, prašo, derasi, susitaria, norėdamas bendrauti, demonstruoja savo žinias, ką nors praneša, papasakoja didelei vaikų grupei, išdėsto iškilusias problemas.</p>	<p>Geba suprasti suaugusiojo nurodymus, prašymus ir kreiptis informacijos į jį, bendrauti su bendraamžiais, bandyti atskleisti ir parodyti savo jausmus, įgyti įvairesnės komunikavimo patirties, bendrauti su į grupę atėjusiais žmonėmis, siekti tarpusavio supratimo, nuomonių bendrumo.</p>
	<p>Klausosi kalbos įrašų (sekamų pasakų, savo ir draugų kalbos įrašų), klausosi ir kartoja lietuvių liaudies pasakas, dainas, žaidimus, klausosi ir bando suvokti įvairaus stiliaus tekstus. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę.</p>	<p>Geba klausytis pokalbių, pasakojimų, sekimo, deklamavimo, skaitymo, reaguoti (mimika, gestais, kalbėjimu) į pasakojimą, skaitymą.</p>
	<p>Įvardija dažnai matomus žmones, atliekamus veiksmus, santykius tarp žmonių, mokosi išlaikyti pauzes tarp žodžių, sakinių, kalba vidutiniu tempu, įvairiu garsumu, kalbasi apie savo išgyvenimus namuose, grupėje, kelionėje, kokius pojūčius patyrė, įvardija aplinkoje matomus veiksmus. Kalba apie daiktus,</p>	<p>Geba įvardinti kasdien matomus aplinkos objektus, reiškinius, plėsti kalbos garsų, žodžių, sakinių, tekstų reikšmių, prasmės suvokimą, kalbėtis, pasakoti kitam apie netolimoje praeityje patirtus, išgyventus įvykius, matytus objektus, žmones.</p>

	<p>gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius.</p>	
	<p>Klausosi tarmiškos kalbos įrašų, skiria ir įvardina keletą tarmių, bando kalbėti tarmiškai, naudoja žaidybinėje veikloje patarles, erzinimus, pajuokavimus, išreiškia pasakojimo, eilėraščio nuotaiką balso pagalba (kalba storai, plonai, šūkteli, ir pan.), inscenizuoja trumpas sceneles, kuria ir pateikia kitiems savo pasakojimą.</p>	<p>Geba jausti ryškiausias tarmės ir bendrinės kalbos skirtumus, atpasakoti, sekti liaudies, savo kūrybos pasakas, istorijas, laisvai fantazuoti, atkreipti dėmesį į kalbos menines priemones: palyginimus, šmaikštumą. Bando susikalbėti su kitakalbiu.</p>
	<p>Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Teisingu linksniu kreipiasi į draugą ar kitą asmenį („Tomai“, „tėti“), į kitus asmenis kreipiasi liepiamąją nuosaka („ateik“, „paimk“, „duok“), taisyklingai vadina spalvas (ne „morkinė“, o „oranžinė“). Žaidžia įvairius kalbinius žaidimus.</p>	<p>Geba taisyklingai vartoti vardininką ir kreipinio šauksmininką, būdvardžių laipsnius, tariamąją nuosaką, nusakyti daiktų ypatybes, skaičių įvardžiais ir skaitvardžiais.</p>
	<p>Domisi savo, draugų pavardėmis, jiems svarbiais vietovardžiais, teisingai vartoja tik vienaskaitą ir daugiskaitą turinčius daiktavardžius (cukrus, kelnės, žirklės), kalboje vartoja nesunkiai suprantamus frazeologizmus („pagavo zuikį“ – pargriuvo), kreipdamasis į kitus („bėk“, „bėkime“, „šauk“).</p>	<p>Geba vartoti pavardes, vietovardžius, nusakyti daikto savybę dalyviu, vartoti frazeologizmus, įvardžiuotinius būdvardžius, veiksmą nusakančius pusdalyvius ir padalyvius.</p>
	<p>Žaidžia įvairius garsų keitimo žodžiuose žaidimus (pvz., „kur – mur, mė – bė, zė – žė“ ir kt.), dainuoja ritmines daineles, ieško aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi nurodytu garsu.</p>	<p>Geba išgirsti pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus.</p>
Rašytinė kalba	<p>Varto „skaito“ įvairių žanrų knygas, domisi rašytiniais tektais. Klausosi skaitomų knygų ir atkreipia dėmesį į skaitomų knygelių atskiras raides, žodžius.</p>	<p>Geba suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties, domėtis rašytiniais tektais, knygomis.</p>
	<p>Pastebi raides, skiria jas nuo kitų ženklų, mato užrašus, juos žiūrinėja, komentuoja, „rašo“ ir „skaito“ grafinius ženklus, sugalvoja paveikslams pavadinimus, darbelius štampuoja pirmąją savo vardo raidę, štampuoja visą savo vardą, rašo mamos, tėčio vardo raides, atpažįsta</p>	<p>Geba pažinti elementarius simbolius grupėje, domėtis jais, pažinti savo, mamos ir tėčio vardų pirmąsias raides, rašyti didžiąsias spausdintines raides, atpažinti parašytą savo vardą, susieti daiktą su užrašytu pavadinimu.</p>

	simbolius gatvėse, parduotuvėse. Kuria žodinius laiškus, telegramas, pranešimus, žinutes. Sukurtą tekstą perteikia įvairiais simboliais. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniiais, žodžiais, raidėmis.	
PAŽINIMO KOMPETENCIJA		
Aplinkos pažinimas	Domisi senoviniais namų apyvokos daiktais, tautiniu kostiumu, architektūriniais akcentais (koplytstulpiais, kryžiais, langinių, skrynių puošybos elementais), grupuoja buities daiktus ir prietaisus į pavojingus ir ne, eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius (su veidrodžiu, spyruoklėmis, projektoriumi ir kt.).	Geba tausoti ir saugoti aplink jį esančius daiktus, veikti savitai, remiantis intuicija, vaizduote, teisingai vartoti aplink esančių daiktų, reiškinių, pavadinimus, žinoti supančių daiktų pavadinimus, jų paskirtį, mokėti juos apibūdinti.
	Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai, kuo jie panašūs, skiriasi. Grupuoja gyvūnus pagal aiškiai matomus išorinius požymius (pvz., kūno dangą, galūnes, snapą). Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms, susipažįsta, kurie „maitina“, „rengia“, „apauna“ žmones. Kalba apie tai, kur gyvena laukiniai ir naminiai gyvūnai. Dalyvauja išvykose į mišką, zoologijos sodą, prie jūros. Sužino apie gyvūnų prisitaikymą prie metų laikų kaitos (išskrenda į šiltuosius kraštus, užmiega žiemos miegu), fiksuoja gyvūnus, jų elgseną dailės darbeliuose, judesiu vaizduoja gyvūnų elgseną, išmoksta garsažodžių, kuriais šaukiami gyvuliai. Klausosi lietuvių liaudies pasakų, eilėraščių, dainų, patarlių apie gyvūnus.	Geba pastebėti, kuo gyvūnai skiriasi ir kuo jie panašūs, priimti atsakomybę už artimiausioje aplinkoje gyvenančius gyvūnus, globoti laukinius gyvūnus, suprasti, kuo naudingi, priimti tradicinio požiūrio į gyvūniją elementus, bendrauti su gyvūnais, pastebi jų prieraišumą.
	Skirsto augalus pagal aiškiai matomus išorinius požymius (pvz., lapų, žiedų, kamienų formą, spalvą). Varto knygeles apie augalus, pasako žinomų augalų (medžių, gėlių, grybų, daržovių, uogų ir kt.) pavadinimus, juos atpažįsta iliustracijose, paveikslėliuose, supranta, kad augalams reikia šviesos, drėgmės ir šilumos, pasako,	Geba pastebėti, kuo skiriasi ir kuo panašūs augalai, suprasti, kad sėklos, svogūnai, pumpurai – augalų gyvybės buveinė, kad augalo nužydėjimas, nunykimas nereiškia gyvybės pabaigos, o tęsiasi sėkloje, suprasti augalų prisitaikymą prie metų laikų kaitos, suvokti, kad augalai yra naudingi žmogui.

	<p>kokie daiktai, reikalingi žmogui, gaminami iš augalų (popierius, augaliniai dažai, vaistai). Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, daigina sėklas, jas augina vazonėliuose, stebi ir fiksuoja dygimą ir augimą. Aiškinasi, kuo naudingi augalai žmogui (gėlės, medžiai puošia aplinką, daugelį augalų naudojame maistui, kai kurie gydo).</p>	
	<p>Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Ieško informacijos apie juos knygoje, internete. Suvokia, kad dangaus kūnai veikia augalus, gyvūnus, žmones. Klausia apie neįprastus gamtos reiškinius, katastrofas, kurios vyksta pasaulyje (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra). Stebi oro permainas, patikrina meteorologinius pranešimus, suvokia oro buvimo faktą: sulaiko kvėpavimą, pučia muilo burbulus, stebi išpučiamą orą šaltyje, gamina vėjo malūnelius, įsitikina, kad šviesa yra natūrali (saulės) ir dirbtinė (elektros lempučių, žvakės), įgyja kai kurių žinių apie vandenį ir skysčius (pilsto į įvairios talpos indus, laisto, užšaldo vandenį, jį garina ir kt.), apibūdina sezoninius reiškinius gamtoje.</p>	<p>Geba suvokti negyvosios gamtos objektus ir reiškinius, pajusti Žemės ir Dangaus paslaptinę ir didybę, pastebėti ir apibūdinti konkrečius sezoninius reiškinius gamtoje, nustatyti ryšį tarp oro sąlygų ir augalų augimo, gyvūnų aktyvumo, suvokti metų laikų kaitai būdingus požymius.</p>
	<p>Domisi savo gimtuoju miestu, jo istorija, miesto išskirtinumu, savitumu, lankosi žymiose miesto vietose. Sužino savo gimtojo miesto kai kurių gatvių reikšmingesnius pavadinimus. Pastebi artimiausios aplinkos pakitimus (naujas namas, gėlynas, gatvės, pastato remontas ir kt.).</p>	<p>Žino ir geba pasakyti, kuo garsus yra gimtasis miestas, kuo jis skiriasi nuo kitų miestų. Žino ir įvardija gatves, kuriose gyvena, yra darželis. Geba pastebėti pakitimus, vykstančius artimiausioje aplinkoje, domisi jais.</p>
	<p>Susipažįsta su Palangos žymiais žmonėmis: menininkais, politikais, etnografais, žvejais. Stebi jų darbus ir atkartoja, mėgdžioja savo veikloje (piešdami, aplikuodami, karpydami). Domisi pajūrio krašto tradicinėmis šventėmis.</p>	<p>Suvokia pajūrio krašto žmonių savitumą, išskirtinumą. Geba įvairiomis raiškos priemonėmis mėgdžioti jų veiklą. Suvokia ir savo veikloje, aplinkoje naudoja šio krašto simboliką.</p>
	<p>Sužino, kad žemėje gyvena įvairių rasių ir tautybių žmonės, kad kiekviena tauta turi savo gyvenamąją teritoriją – valstybę, kalbą, sužino</p>	<p>Geba suvokti, kad žemėje gyvena įvairių tautybių ir rasių žmonės, kad lietuvių tautos giminė – Lietuva. Žino, kad Lietuvoje gyvena ir kitų</p>

	<p>apie savo gimtinę Lietuvą, žymiuosius Lietuvos miestus, Lietuvos sostinę. Tyrinėja žemėlapi, moka jame parodyti Lietuvą, Vilnių, savo miestą. Susipažįsta su Lietuvos simbolika (trispalvė, herbas, himnas), sužino jų reikšmę. Papasakoja apie tradicines lietuvių šventes. Stebi vaizdo įrašus apie Lietuvoje švenčiamas tradicines šventes, fotoalbumus apie gamtą. Susipažįsta su šalies pinigais.</p>	<p>tautybių žmonės. Geba parodyti Lietuvą žemėlapyje, įvardija didžiuosius šalies miestus bei sostinę. Geba surasti Lietuvos simbolius tarp kitų valstybių simbolių, pagarbiai su jais elgiasi. Pažįsta šalyje naudojamus pinigus.</p>
	<p>Pasako tėvų profesijas. Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką: įvairius prietaisus, transportą, įrenginius, apibūdina jų paskirtį. Lankosi tėvelių darbovietėse, kur klausosi pasakojimų apie profesijas.</p>	<p>Geba įvardyti žmonių profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką, paaiškinti jų paskirtį.</p>
	<p>Rūšiuoja atliekas, žino šiukšlių konteinerių spalvas, skiria, kokios atliekos į kurį metamos. Susipažįsta su atliekų panaudojimo galimybėmis ir daro įvairius darbelius iš jų.</p>	<p>Geba parodyti pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą.</p>
<p>Skaičiavimas ir matavimas</p>	<p>Skaičiuoja daiktus iki 10. Suskaičiuoja, kiek daiktų yra vienoje ir dviejose daiktų grupėse, kiek jų liks, jei kelis paims. Pavaizduoja, sukomplektuoja, atrenka prašomą (užrašytą) objektų skaičių. Pasako, kuriame iš dviejų rinkinių yra daugiau (mažiau) elementų. Objektų kiekį nuo 0 iki 10 susieja su atitinkamu skaičiaus simboliu. Naudodamasis abiejų rankų pirštais parodo, koks skaičius yra užrašytas. Žaidžia matematinius stalo žaidimus, kalba apie tai, kaip jis skaičiuoja.</p>	<p>Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, susieti daiktų kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu.</p>
	<p>Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. Ieško aplinkoje daiktų ir jų dalių, savo forma primenančių pažįstamas, matytas geometrines figūras. Tyrinėja spalvas, jomis eksperimentuoja įvairiai maišant.</p>	<p>Geba skirti figūras, formas, spalvas.</p>
	<p>Matuoja daiktų ilgį, plotį, aukštį, skystų ir birių medžiagų tūrį, naudodami įvairaus dydžio sąlyginius matus: pėdomis, sprindžiais, piršto storiu, lazdele ir pan. Dėlioja daiktus didėjimo ir</p>	<p>Geba veikti su daiktais, įvertinti jų dydį, lyginti labai skirtingus ir vienodus daiktus. Geba vartoti apibūdinamąsias sąvokas.</p>

	<p>mažėjimo tvarka, pasako, kuris daiktas aukštesnis – aukščiausias, žemesnis – žemiausias ir kt. Eksperimentuodamas atranda, kad toks pat medžiagos ar produkto kiekis gali būti supakuotas skirtingų formų pakuotėse, kad skirtingos formos daiktai gali būti tos pačios talpos ar masės.</p>	
	<p>Skiria dešinę, kairę ranką (koją, ausį), pasako: nosis – priekyje, galva – viršuje, nusako ir keičia judėjimo kryptį – pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn ir kt., nustato daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu (šalia vienas kito, už, prie, tarp, viduje, išorėje ir kt.), skiria erdvinius daikto santykius su savimi (prieš mane, mano kairėje, šalia ir t.t.), orientuojasi stalo, lapo paviršiuje. Sudaro maršruto planą. Papasakoja, kaip daiktai išsidėstę nuotraukoje.</p>	<p>Geba orientuotis erdvėje, nusakyti erdvinius daiktų santykius, savo ir kitų daiktų atžvilgiu.</p>
	<p>Išvardina paros dalis: diena, naktis, rytas, vakaras, supranta sąvokas „saulė šviečia – diena“, „saulė nusileido – naktis“, „saulė teka – rytas“, „saulė leidžiasi – vakaras“, atsako į klausimus „ką veikiu šiandien?“, „ką veikiau vakar?“, „ką veiksiu rytoj?“, supranta, kad laikas matuojamas: paromis, savaitėmis, metais, dienomis, valandomis, varto kalendorių, aiškinasi savaitės trukmę, dienų seką. Žaidžia žaidimus su smėlio laikrodžiu, žadintuvu.</p>	<p>Geba suvokti ir skirti paros dalis bei jų nuoseklumą pagal gamtos reiškinius, jausti atskirų laiko atkarpų trukmę, suprasti, kad laikas matuojamas paromis, dienomis, savaitėmis, metais, suvokti metų laikus, jų seką pagal savo gyvenimo ritmą.</p>
<p>Tyrinėjimas ir problemų sprendimas</p>	<p>Stebi, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, tyrinėja, kur galima panaudoti daiktus. Komentuoja tai, ką mato. Atlieka bandymus: tirpina sniegą, degina žvakę, stebi, plaukia ar skęsta daiktai, išmėgina magnetą. Pastebimus fiksuoja lentelėje. Domisi, kaip veikia prietaisai: mikroskopas, lupa, teleskopas, termometras ir kt. Ieško informacijos knygose, internete, klausia suaugusiųjų.</p>	<p>Geba atlikti paprastus bandymus, tyrinėti, kas iš ko pagaminti, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse, su kitais aptarti stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus.</p>
	<p>Numatydamas pasekmes gali nepriimti žaisti konfliktiško, nedraugiško vaiko. Pritaiko elgesio taisykles. Pasako kelis būdus, kaip elgtis, kai kiti nedraugauja, nežaidžia ir pan. Nepasisekus įveikti</p>	<p>Geba atpažinti problemas, sunkumus, su kuriais susidūrė ir ieškoti tinkamų sprendimų.</p>

	problemos, prašo pagalbos iš kito vaiko arba iš suaugusiojo.	
MENINĖ KOMPETENCIJA		
Muzika ir šokis	Klausosi „tylos“, gamtos garsų, įvairiais daiktais išgaunamų garsų, šiuolaikinės ir senovinės, liaudies ir profesionalios, lietuvių ir kitų tautų muzikos, vartoja sąvokas („tyliai“– „garsiai“, „greita“– „lėta“, „linksma“– „liūdna“).	Geba atpažinti muzikos kūrinuose gamtos garsus, susikaupti, įsiklausyti, išgirsti save ir šalia esantį, vartoti sąvokas muzikos tempui nusakyti.
	Pamėgdžioja balsu paukščius, gyvūnus, reiškinius; tiksliai išdainuoja trumpas ir ilgas natas, dainuoja emociškai, raiškiai su pritarimu ir be jo, teisingai kvėpuoja dainuodamas, atsikvepia tarp frazių.	Geba taisyklingai kvėpuoti, raiškiai artikuliuoti, intonuoti, dainuoti dainas, pajusti, nusakyti ritmą, balso tempą, girdėti save ir šalia esantį.
	Kuria ritmus, melodijas tekstams, apibūdina muzikos tembrus („aštrus“, „švelnus“, „stiprus“), pritaria suaugusiojo grojimui (būgneliu, trikampiui, metalofonu ir pan.), savarankiškai improvizuoja, kuria ritminius motyvus.	Geba laisvai improvizuoti vaikiškais ir pačių sukurtais gamtos instrumentais, pritaikyti liaudies daineles veikloje, renginiuose.
	Jaučia judėjimo kryptį, tempą, ritmą, charakterį, sudaro šokių figūras (sustoja į ratelį, vorą, dviem eilėmis, poromis ir kt.), susipažįsta su liaudies papročiais, kalendorinėmis šventėmis, darbo veiksmis. Pats improvizuoja šokį, perteikdamas trumpą siužetą ar nuotaiką.	Geba sudaryti du mažus atskirus ratukus, šokti po vieną ir poromis dvigubu, šoniniu žingsniu, bėgioti „gyvatėle“, įvardinti šokių terminus.
Vaidyba	Kuria fantastines aplinkybes ir galimus veiksmus (nardo jūros dugne..., keliauja paslaptingu mišku..., ir pan.), naudoja pagrindinius vaidinimo komponentus: siužetą (veiksmą), tradicinius kostiumus ar jų detales, dekoracijas, muziką, atkuria veiksmą: ką veikia gydytoja?, virėjas?, kirpėjas?, vairuotojas“ ir pan.	Geba plėtoti žaidimo siužetą bandyti mimika, judesiu, kalbos ir muzikos garsais atkurti įsivaizduojamą elgesį ir kalbą, suvokti vaidinimo dorinę prasmę, kultūrinį savitumą, išsakyti suvoktą prasmę, aptariant su draugais.
	Eksperimentuoja su natūraliomis ir dirbtinėmis medžiagomis, buities daiktais (popieriumi, siūlais, skiautėmis, šiaudeliais, moliu, pirštinėmis ir kt.), dekoruoja vaidinimui skirtą vietą. Kuria lėlių teatrą, vaidinimus pagal girdėtas istorijas. Improvizuoja trumpas žodines frazes, atskleidžia emocijas. Vaikai, kurie ketina žaisti teatrą,	Geba suvokti tradicinių ir netradicinių kaukių prasmę, pajusti persikūnijimo jėgą vaidinant su kauke, spontaniškai žaisti - vaidinti pagal literatūrinius, muzikinius siužetus.

	<p>aptaria visą veiksmą, pasiskirsto vaidmenimis.</p> <p>Tyrinėja savo kūno raiškos galimybes (kūnas juda erdvėje, laike, paprastai, ritmiškai, turi svorį, dydį), kūno forma, judėjimu, mimika išreiškia emocijas („pavargau eidamas“, „skanu laižyti ledus“), gyvosios ir negyvosios gamtos objektų judėjimą bei fizines savybes.</p>	<p>Geba laisvai judėti ir improvizuoti, spontaniškai išreiškiant savo jausmus ir išpūdžius, įsitraukti į žaidybines-siužetinę situaciją išreiškiant save kūnu, judesiu, mimika.</p>
Vizualinė raiška	<p>Įvairia technika bei priemonėmis piešia liaudies ornamentus, maišo spalvas, gauna išvestines spalvas ir atspalvius, pastebi ir mato, kaip kinta spalvos gamtoje, komponuoja dekoratyvinius ir siužetinius piešinius, naudoja mišrią techniką meniniams išpūdžiams išreikšti. Dailės darbeliais pasakoja realias ir išgalvotas istorijas. Vaizdus papildo raidėmis, skaičiais, žodžiais. Kuria bendrus darbus su kitais. Savo sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones, technikas.</p>	<p>Geba stebėti, analizuoti liaudies kūrybos pavyzdžius, suvokti ir apibūdinti dailės kūrinius, analizuoti veikėjų nuotaiką žiūrint paveikslus ar iliustracijas, išdėstyti siužetą visame popieriaus lape.</p>
	<p>Dekoruoja smulkiomis detalėmis siužetinius paveikslėlius, dideles formas plėšytomis ir karpytomis detalėmis, karmo tekstilės, kailio, siūlų atraižėles, kerpa kelias vienodas formas perlenkus popierių kelis kartus. Kuria paveikslus ant šviesos stalo.</p>	<p>Geba sudėti paveikslėlių iš smulkių dalių (mozaika), kirpti geometrines ir netaisyklingo kontūro formas iš perpus sulenkto popieriaus.</p>
	<p>Atvaizduoja matytus liaudies raštus, naudoja šampavimą kituose dailės ir rankų darbeliuose, panaudoja įvairiausias priemones šampui išgauti.</p>	<p>Geba eksperimentuoti šampuojant įvairiomis priemonėmis, šampuojant išgauti įvairias formas.</p>
	<p>Lipdo stebint modelį (žaislą, apyvokos daiktą), perteikia daikto būdingas savybes, bruožus, judesius, ornamentuoja nulygintų gaminių (indų) paviršių liaudiškais motyvais, iš gamtinės medžiagos ar buitinių atliekų gamina karolius, iš laikraščių, daro žmogaus, paukščio, gyvūno figūras.</p>	<p>Geba lipdyti iš įvairių medžiagų, lipdyti įvairius daiktus, objektus, pavaizduoti siužetą plokštumoje, perteikti liaudies kūrybos elementus, daryti iš gamtinės medžiagos įvairius dirbinius.</p>

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

25. Vaiko pasiekimų vertinimas – būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis. Vaiko pasiekimai – tai ugdymo procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiama iš vaikų veiklos ir jos rezultatų. Vertinimas – tai nuolatinės informacijos apie

vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas, padedantis analizuoti vaiko pasiekimų kaitą.

26. Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė, vaiko kalbos ir veiklos vaizdo įrašai, tyrimas, apklausa.

27. Vaiko pasiekimai vertinami mokslo metų pradžioje ir pabaigoje. Vertinimas atliekamas ir tada, kai auklėtoja pradeda dirbti su nauja grupe, kai vaikas pradeda lankyti įstaigą.

28. Ugdymo pasiekimų fiksavimo formos: vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo protokolai, „Vaiko aplankas“.

29. Ugdymo pasiekimų pateikimo formos: metų veiklos pokyčių vertinimas (ugdamosios veiklos metų apmąstymai), metų planuojama veikla, grupės savaitės planai, pokalbiai su tėvais, pedagogais, vaikų raiškos darbai, veiklos pėdsakai, „minčių lietus“, klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, vaiko veiklos stebėjimo užrašai.

30. Ugdymo pasiekimų vertintojai yra pedagogai ir vaikų tėvai.

31. Vaiko pasiekimų ir pažangos dokumentavimas. Medžiaga apie vaiko pasiekimus ir pažangą kaupiama „Vaiko aplanke“. Tai gali būti vaiko dailės ir kiti darbeliai, vaiko įdomesnės mintys, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, įvairios vaiko veiklos stebėjimo aprašai, tėvų pastebėjimai, vertinimai, pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daroma pažangą ir ugdymo perspektyvą. Vaiko pasiekimų vertinimo medžiaga yra konfidenciali.

32. Informacija apie vaiką kaupiama tol, kol vaikas lanko ugdymo įstaigą ir laikoma 3 metus po vaiko išėjimo iš įstaigos. Tėvų pageidavimu „Vaiko aplankas“ gali būti atiduotas šeimai.

33. Pagrindinę formaliąją Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo formą tvirtina Mokyklos direktorius.

VI. NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

34. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. „Presvika“, 2008.

35. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Monkevičienė O. (Sud.). Vilnius, 2001.

36. Etninės kultūros ugdymo metodinės rekomendacijos ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogams. Ugdymo plėtotės centras.

37. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2016.

38. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. „Presvika“, 2007.

39. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvensenos įgūdžių ugdymo programa. Vilnius, 1997.

40. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.

41. Kokybiškas ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas. Švietimo ir mokslo ministerija, Ugdymo plėtotės centras, 2009

42. Mockevičienė O., Palačionienė L. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. Vilnius, 2003.

43. Neifachas S. Vaikų ugdymas darželyje: dabarties ir ateities perspektyva. UAB CIKLONAS, 2008.